

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL A. B. IR UAB „NORDEA FINANCE LITHUANIA“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2017 m. spalio 4 d. Nr. 242-420

Vilnius

Lietuvos bankas gavo A. B. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir UAB „Nordea Finance Lithuania“ (toliau – bendrovė) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2013 m. vasario 15 d. pareiškėjas ir bendrovė sudarė Išperkamosios nuomos sutartį Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – sutartis). Bendrovė nuosavybės teise įsigijo automobilį „Mercedes Benz GLK“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), (toliau – automobilis), kurį perdavė pareiškėjui naudotis ir valdyti išperkamosios nuomos būdu. Pareiškėjas netinkamai vykdė įsipareigojimus pagal sutartį, todėl bendrovė nutraukė sutartį. Pareiškėjas negražino bendrovei automobilio, todėl 2016 m. gruodžio 5 d. bendrovė kreipėsi į teismą dėl automobilio išreikalavimo iš neteisėto svetimio valdymo. 2017 m. sausio 9 d. vairuodamas automobilį pareiškėjas pateko į eismo įvykį, dėl kurio automobilis buvo nepataisomai sugadintas. 2017 m. balandžio 5 d. Vilniaus miesto apylinkės teismas civilinėje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) patenkino bendrovės ieškinį ir sprendimu už akių nutarė išreikalauti iš pareiškėjo automobilį ir su juo susijusius daiktus, bendrovės naudai priteisė 320,80 Eur bylinėjimosi išlaidų. 2017 m. balandžio 18 d. papildomu sprendimu teismas iš pareiškėjo bendrovei priteisė dar 871,20 Eur bylinėjimosi išlaidų.

Pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką prašydamas išnagrinėti tarp jo ir bendrovės kilusį ginčą dėl, pareiškėjo manymu, bendrovės nepagrįstai reikalaujamos 606,42 Eur sumos (239,72 Eur baudos ir 366,70 Eur bylinėjimosi išlaidų), dėl kurios pagrįstumo minėtoje byloje teismas nesprenė. Pareiškėjas nurodė, kad 2017 m. balandžio 10 d. draudimo įmonė bendrovei išmokėjo draudimo išmoką už automobilį. Bendrovė esą pasinaudojo savo padėtimi (gauta draudimo išmoka), nepagrįstai padidino pareiškėjo pagal sutartį mokėtinas sumas ir taip sumažino pareiškėjui gražintinos draudimo išmokos dalį. Pareiškėjo teigimu, bendrovės tinklalapyje yra paskelbta prašymo forma. Pagal šią prašymo formą, jeigu automobilis patenka į eismo įvykį arba pavagiamas, su bendrove sutartį sudaręs asmuo apie tai informuoja bendrovę prašydamas sustabdyti bet kokių mokėjimų skaičiavimą pagal sutartį. Tokios formos prašymą el. paštu pareiškėjas bendrovei pateikė 2017 m. sausio 13 d. Pareiškėjo įsitikinimu, būtent nuo šios dienos turėjo būti sustabdyti visi mokėtinų sumų, įskaitant baudos, skaičiavimai pagal sutartį, nes sutarties nutraukimas neatleidžia sutarties šalių nuo pareigos laikytis sutartimi prisiimtų įsipareigojimų. Bendrovė už laikotarpį iki draudimo išmokos išmokėjimo (2017 m. balandžio 10 d.) pareiškėjui priskaičiavo 674,07 Eur baudą (už 284 dienas), nors, pareiškėjo nuomone, baudą turėjo teisę skaičiuoti tik iki 2017 m. sausio 13 d., kai pareiškėjas pateikė nustatytos formos prašymą sustabdyti bet kokių mokėjimų skaičiavimą (t. y. už 183 dienas). Taigi bendrovė nepagrįstai priskaičiavo 239,72 Eur baudą. Pareiškėjas taip pat atkreipia dėmesį, kad bendrovė jam priskaičiavo 1 558,70 Eur bylinėjimosi išlaidas, nors teismas yra priteisęs tik 1 192 Eur. Esą bendrovė turi teisę reikalauti tik teismo sprendimais priteistų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, todėl reikalavimas atlyginti 366,70 Eur išlaidas yra nepagrįstas.

Bendrovė su pareiškėjo reikalavimais nesutinka ir prašo juos atmesti. Bendrovė nurodė, kad 2016 m. birželio 30 d. įspėjamuoju pranešimu informavo pareiškėją apie susidariusią skolą pagal

sutartį (1 818,39 Eur) ir pasiūlė ją apmokėti ne vėliau kaip iki 2016 m. liepos 14 d., o jeigu pareiškėjas to nepadarys, sutartis bus nutraukta, pareiškėjas privalės per 5 dienas nuo sutarties nutraukimo dienos sumokėti skolą, grąžinti automobilį ir kompensuoti visus dėl sutarties nutraukimo bendrovės patirtus nuostolius. Pareiškėjas nesiėmė jokių veiksmų sutarties vykdymo pažeidimams pašalinti, todėl 2016 m. liepos 26 d. raštu bendrovė informavo pareiškėją, kad nuo 2016 m. liepos 14 d. sutartis yra laikoma nutraukta prieš terminą dėl esminio sutarties pažeidimo dėl pareiškėjo kaltės. Pareiškėjas taip pat buvo informuotas, kad ne vėliau kaip per 5 dienas nuo rašto gavimo dienos turi sumokėti 1 818,39 Eur skolą ir grąžinti automobilį tokios būklės ir komplektacijos, kokios jis buvo perduotas pareiškėjui, atsižvelgiant į normalų automobilio nusidėvėjimą. Bendrovė taip pat informavo pareiškėją, kad naudojimas automobiliumi po sutarties nutraukimo yra neteisėtas, todėl, jeigu automobilis nebus grąžintas sutartyje nustatyta tvarka, pareiškėjui bus taikoma sutartyje nurodyta bauda už kiekvieną neteisėto naudojimosi automobiliumi dieną. Nepaisydamas to, pareiškėjas bendrovei automobilio negrąžino, todėl 2016 m. gruodžio 5 d. ieškiniu bendrovė kreipėsi į teismą dėl automobilio išreikalavimo iš neteisėto svetimavimo.

Bendrovė paaiškino, kad, be teismo iš pareiškėjo priteistų bylinėjimosi išlaidų (320,80 Eur ir 871,20 Eur), dėl pareiškėjo kaltės, t. y. netinkamo sutarties vykdymo, bendrovė dar patyrė 366,70 Eur išlaidas, susijusias su advokato pagalba ir teismo sprendimų vykdymu. Bendrovė atkreipė dėmesį, kad šios išlaidos yra patirtos būtent dėl pareiškėjo neteisėtų veiksmų – netinkamo įsipareigojimų pagal sutartį vykdymo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – CK) nereglamentuoja išperkamosios nuomos sutarčių nutraukimo padarinių ir šalių atsakomybės pagal šią sutartį, todėl, sprendžiant kilusį ginčą dėl šalių atsakomybės pagal išperkamosios nuomos sutartį, visų pirma turi būti vadovaujama tokios sutarties ir bendrosiomis civilinę bei sutartinę atsakomybę reglamentuojančiomis nuostatomis. Sutarties bendrųjų sąlygų 8.9, 8.11 ir 8.13 papunkčiais pareiškėjas sutarties nutraukimo atveju įsipareigojo atlyginti visus bendrovės nuostolius, patirtus dėl sutarties nutraukimo, kurie bendrovę atkurtų į tokią padėtį, kurioje ji būtų buvusi, jeigu pareiškėjas sutartį būtų vykdęs tinkamai. Sudarydamas sutartį pareiškėjas patvirtino, kad yra susipažinęs ir sutinka su sutarties sąlygomis, įsipareigoja jų laikytis ir sutartis atitinka tikrąją pareiškėjo valią. Sutarties privalomumo ir vykdytinumo principai (lot. *pacta sunt servanda*), kuriais grindžiami sutartiniai santykiai, lemia, kad bet koks sutarties netinkamas vykdymas reiškia sutarties pažeidimą, už kurį atsakinga sutartinių įsipareigojimų nevykdanti sutarties šalis ir kuriai taikytina sutartinė civilinė atsakomybė (CK 6.256 straipsnis). Bendrovė pažymi, kad pareiškėjo pareiga atlyginti bendrovės patirtus nuostolius dėl sutarties nutraukimo kildintina ne iš konkrečių teismo procesinių sprendimų, o yra nustatyta šalių sudarytoje sutartyje ir yra taikytina vadovaujantis bendrosiomis sutartinės civilinės atsakomybės sąlygomis. Sutartinė civilinė atsakomybė yra galima nustačius jos taikymo sąlygas: 1) neteisėtus veiksmus; 2) kaltę; 3) nuostolius; 4) priežastinį ryšį tarp nuostolių ir neteisėtų veiksmų (CK 6.246–6.249 straipsniai). Nagrinėjamu atveju pareiškėjas neginčija, kad pažeidė sutarties sąlygas, dėl to prieš terminą buvo nutraukta sutartis. Bendrovė realiai turėjo apmokėti teisinės pagalbos išlaidas, ir šios išlaidos yra tiesiogiai susijusios su sutarties pažeidimais. Pagal CK 6.245 straipsnio 3 dalį, sutartinė civilinė atsakomybė yra turtinė prievolė, kuri atsiranda dėl to, kad nevykdoma arba netinkamai vykdoma sutartis, kurios viena iš šalių turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius, o kita šalis privalo juos atlyginti. Todėl pareiškėjui kyla prievolė atlyginti ne tik teismo priteistas sumas, bet ir kitus bendrovės patirtus nuostolius, įskaitant 366,70 Eur.

Atsakydama dėl taikytino baudos dydžio bendrovė nurodo, kad tinklalapyje www.nordea.lt yra pateiktos įvairių dokumentų, susijusių su bendrovės teikiamomis finansinėmis paslaugomis, standartizuotos formos. Viena iš tokių formų yra „Pranešimas apie įvykį“, kurią klientai gali naudoti prašydami sustabdyti įmokų pagal atitinkamą sutartį mokėjimą turto visiško sunaikinimo arba vagystės atveju. Bendrovė akcentuoja, kad toks prašymas gali būti teikiamas prašant sustabdyti ne bet kokius, o *vykdant* atitinkamą sutartį numatytus mokėjimus. Sistemškai aiškinant prašymo nuostatas ir atsižvelgiant į prašymo tikslą ir esmę akivaizdu, kad toks prašymas taikytinas galiojant prievoliniams teisiniams santykiams tarp bendrovės ir kliento ir yra skirtas klientui prašant sustabdyti įmokas pagal sutartį jos vykdymo metu. Tokiomis įmokomis laikytinos mokėtinos sumos

daikto vertei išpirkti, palūkanoms pagal sutartį dengti. Kadangi su pareiškėju sudaryta sutartis buvo nutraukta nuo 2016 m. liepos 14 d., nuo šios dienos visi mokėjimai pagal sutartį buvo sustabdyti ir pareiškėjo prievolė mokėti įmokas pagal sutartį pasibaigė. Nutraukus sutartį nutrūko pagal sutartį tarp bendrovės ir pareiškėjo susiklostę prievoliniai teisiniai santykiai ir atsirado nauji – sutartinės civilinės atsakomybės teisiniai santykiai. Apie šią atsakomybę pareiškėjas buvo informuotas ir 2016 m. liepos 26 d. raštu. Pagal CK 6.221 straipsnio 1 dalį, sutarties nutraukimas atleidžia abi šalis nuo sutarties vykdymo, tačiau nepanaikina teisės reikalauti atlyginti nuostolius, atsiradusius dėl sutarties nevykdymo, ir netesybas. Sutarties bendrųjų sąlygų 8.15 papunkčiu pareiškėjas įsipareigojo mokėti 0,05 proc. automobilio vertės, nurodytos sutarties priede – grafike, baudą už laiku neįvykdytus įsipareigojimus, t. y. už laiku negrąžintą automobilį sutarties nutraukimo atveju. Bendrovės nuomone, pareiškėjas nepagrįstai sutapatina prievolės įvykdymą natūra, kai vykdymas galėtų būti stabdomas pateikus aptariamą formos prašymą, su pareiškėjo atveju taikytina sutartine civiline atsakomybe – baudos skaičiavimu dėl sutarties pažeidimo. Bendrovė taip pat atkreipė dėmesį, kad, vadovaudamasi sutarties bendrųjų sąlygų 5.8 papunkčio nuostatomis, gavusi draudimo išmoką teisėtai ir pagrįstai įskaitė visus pareiškėjo skolinius įsipareigojimus, o likusią draudimo išmokos dalį grąžino pareiškėjui.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 (2016 m. sausio 28 d. redakcija) patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktą įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų ir informacijos, iš esmės tarp šalių ginčas kilo dėl bendrovės nuo 2017 m. sausio 13 d. (kai pareiškėjas pateikė prašymą sustabdyti mokėjimų skaičiavimą pagal sutartį) iki 2017 m. balandžio 10 d. (kai bendrovei buvo sumokėta draudimo išmoka) skaičiuotos baudos ir reikalavimo atlyginti 366,70 Eur išlaidas, skirtas teisinėms paslaugoms apmokėti, kurios nebuvo priteistos teismo sprendimu kartu su kitomis bylinėjimosi išlaidomis, pagrįstumo.

Dėl taikytino teisinio reglamentavimo

Tarp šalių sudaryta sutartimi bendrovė įsipareigojo pareiškėjo prašymu įsigyti automobilį iš pardavėjo ir ilgalaiškės išperkamosios nuomos pagrindu automobilį perduoti pareiškėjui naudotis ir valdyti pareiškėjo asmeniniams, šeimos ir namų ūkio poreikiams tenkinti, pareiškėjui įvykdžius visas prievoles pagal sutartį, bendrovė įsipareigojo parengti perdavimo nuosavybės aktą, kurio pagrindu perduoda pareiškėjui nuosavybės teisę į automobilį sutartyje nustatyta tvarka (sutarties bendrosios dalies 1.1 papunktis).

Pagal CK 6.503 straipsnio 1 dalį, įstatymuose arba nuomos sutartyje gali būti numatyta, kad išnuomotas daiktas pereina nuomininkui nuosavybės teise pasibaigus nuomos sutarties terminui arba iki šio pabaigos, jeigu nuomininkas sumoka visą sutartyje nustatytą kainą (išperkamoji nuoma). Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 22 dalyje pateikta vartojimo kredito sutarties samprata: vartojimo kredito sutartis – tai sutartis, pagal kurią vartojimo kredito davėjas arba paskolos davėjas suteikia arba įsipareigoja suteikti vartojimo kredito gavėjui vartojimo kreditą atidėto mokėjimo, paskolos forma arba *kitu panašiu finansiniu būdu*, išskyrus sutartis dėl nuolatinio tos pačios rūšies paslaugų teikimo ar tos pačios rūšies prekių tiekimo, kai vartojimo kredito gavėjas už teikiamas paslaugas ar tiekiamas prekes moka dalimis jų teikimo ar tiekimo metu. Taigi, vartojimo kreditas gali būti suteikiamas tiek pinigine forma, tiek kitu panašiu finansiniu būdu (prekėmis ir pan.).

Įstatymas yra taikomas vartojimo kredito sutartims (Įstatymo 3 straipsnio 1 dalis), tačiau netaikomas nuomos ar išperkamosios nuomos sutartims, kai šiose sutartyse ar atskiroje sutartyje nenustatyta pareiga įsigyti sutarties objektą (Įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4 punktas). Įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje aiškiai nustatyta, kad Įstatymo nuostatos taip pat taikomos sutartims, kurių

pobūdis arba tikslas suteiktų galimybę išvengti Įstatymo nuostatų taikymo, todėl Įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatyta išimtimi galima naudotis tik tuo atveju, kai ja nėra siekiama išvengti Įstatymo nuostatų taikymo. Atsižvelgiant į teisės aktuose pateiktus nuomos (išperkamosios nuomos) ir vartojimo kredito sutarties apibrėžimus, matomi skirtingi šių sutarčių sudarymo tikslai: išperkamosios nuomos sutarties pagrindinis tikslas yra daikto nuoma, o vartojimo kredito sutarties esminis tikslas yra vartojimo kredito gavėjo piniginio poreikio patenkinimas. Todėl Lietuvos banko nuomone, jeigu sudaromos sutarties tikrasis tikslas yra ne sutarties objekto nuoma su teise ją išpirkti (įsigyti), o vartojimo kredito (finansavimo) klientui suteikimas, tokiai sutarčiai yra taikytini visi vartojimo kreditų veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai.

Atsižvelgiant į minėtą teisinį reglamentavimą ir įvertinus tarp pareiškėjo ir bendrovės sudarytos sutarties nuostatas, darytina išvada, kad tikrasis sutarties tikslas buvo suteikti vartojimo kreditą (finansavimą) pareiškėjui. Kaip minėta, vartojimo kreditas gali būti suteikiamas atidėto mokėjimo, paskolos forma arba kitu panašiu finansiniu būdu (Įstatymo 2 straipsnis 22 dalis). Todėl tarp pareiškėjo ir bendrovės sudarytos sutarties pagrindu susiklostę teisiniai santykiai visų pirma yra reglamentuojami Įstatymo, kuris yra specialusis įstatymas, nuostatomis.

Dėl iš pareiškėjo reikalautinų sumų dydžio

Vadovaujantis CK 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu sutarčių laisvės principu, šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, taip pat sudaryti ir šio kodekso nenumatytas sutartis, jeigu tai neprieštaruja įstatymams. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią. Sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje numatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai (CK 6.189 straipsnio 1 dalis). Šalys privalo vykdyti sutartį tinkamai ir sąžiningai, vykdydamos sutartį, šalys privalo bendradarbiauti ir kooperuotis, sutartis taip pat turi būti vykdoma kuo ekonomiškiau kitai šaliai būdu (CK 6.200 straipsnio 1, 2, 3 dalys).

Tarp pareiškėjo ir bendrovės sudarytos sutarties bendrųjų sąlygų 8.9 papunktyje nurodyta: „Prieš nutraukdamas Sutartį Lizingo davėjas privalo raštu informuoti Lizingo gavėją apie Sutarties sąlygų pažeidimą, nurodydamas terminą, per kurį pažeidimas turi būti pašalintas. Jeigu po šiame punkte nurodyto pranešimo išsiuntimo Lizingo gavėjas nepašalina pažeidimo ir/ar nepateikia Lizingo davėjui tai liudijančių dokumentų, laikoma, kad Sutartis nutrūksta Lizingo davėjo pranešime nurodytą dieną, o Lizingo gavėjas privalo *arba išpirkti Daiktą*, per 5 (penkias) kalendorines dienas nuo Lizingo davėjo pranešimo išsiuntimo Lizingo gavėjui dienos, sumokėjęs visus iki Sutarties nutraukimo datos, nurodytos pranešime, pagal Sutartį susidariusius įsiskolinimus (įskaitant nesumokėtus mokėjimus, baudas, delspinigius), atlyginęs Lizingo davėjo nuostolius, patirtus dėl Sutarties nutraukimo (įskaitant, bet neapsiribojant sumokėjęs visus likusius nesumokėtus mokėjimus (būsimus) pagal Grafiką iki Nuomos laikotarpio pabaigos *arba grąžinti Daiktą*, sumokėti visus įsiskolinimus pagal Sutartį, susidariusius iki Sutarties nutraukimo datos, atlyginti dėl Sutarties nutraukimo Lizingo davėjo patirtus nuostolius, kurie Lizingo davėją atstatytų į tokią padėtį, kurioje jis būtų buvęs, jeigu Lizingo gavėjas Sutartį būtų įvykdęs tinkamai.“ Sutarties bendrųjų sąlygų 8.11 papunktyje nurodyta, kad nutraukus sutartį, tačiau pareiškėjui sutarties 8.9 papunktyje nustatyta tvarka neišpirkus automobilio, pareiškėjas privalo ne ginčo tvarka ir nedelsdamas grąžinti bendrovei techniškai tvarkingą automobilį tokios būklės ir komplektiškumo, kokios automobilis buvo perduotas, atsižvelgiant į normalų nusidėvėjimą. Pagal sutarties bendrųjų sąlygų 8.13 papunktį, visas išlaidas, susijusias su automobilio atsiėmimu iš pareiškėjo bei automobilio realizavimu (išmontavimo, transportavimo, draudimo, saugojimo, išregistravimo, išieškojimo, teismines, vertimo, varžytinių ir pan.) besąlygiškai įsipareigoja apmokėti pareiškėjas per 5 kalendorines dienas nuo raštiško pranešimo iš bendrovės gavimo dienos. Sutarties bendrųjų sąlygų 8.15 papunktyje nustatyta, kad pareiškėjas nuo sutarties nutraukimo dienos netenka teisės naudotis automobiliu ir jo valdyti. Už šio reikalavimo nesilaikymą pareiškėjas įsipareigoja bendrovei mokėti 0,05 proc. automobilio vertės, nurodytos mokėjimo grafike, dydžio baudą už kiekvieną dieną, kai pareiškėjas naudojosi automobiliu ir ją valdė, neturėdamas tam teisės. Tai reiškia, kad pareiškėjas ir bendrovė yra sutarę, kad, jeigu pareiškėjas sutartyje nustatyta tvarka

neišpirks ir negrąžins automobilio, už kiekvieną neteisėto valdymo dieną mokės bendrovei 0,05 proc. mokėjimo grafike nurodytos automobilio vertės dydžio baudą ir atlygins bendrovės dėl sutarties nutraukimo ir automobilio išreikalavimo patirtas išlaidas.

Pažymėtina, kad tarp šalių nėra ginčo dėl sutarties nutraukimo aplinkybių. Pareiškėjas iš esmės neginčija minėtų sutarties sąlygų, taip pat nekvestionuoja bendrovės teisės baudą skaičiuoti už laikotarpį nuo sutarties nutraukimo 2016 m. liepos 14 d. iki 2017 m. sausio 13 d. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pareiškėjas savo reikalavimą neskaičiuoti baudos už laikotarpį nuo 2017 m. sausio 13 d. iki 2017 m. balandžio 10 d. grindžia tuo, kad pati bendrovė yra parengusi standartinę prašymo formą, kurioje numatyta galimybė, įvykus eismo įvykiui ir visiškai sugadinus automobilį, prašyti bendrovės sustabdyti mokėjimus pagal sutartį. Tačiau įvertinus šalių sudarytos sutarties nuostatas pažymėtina, kad sutartimi bendrovė nėra įsipareigojusi atsisakyti savo teisės skaičiuoti pareiškėjui taikytiną baudą už sutartinės prievolės – grąžinti automobilį, nevykdymą, jeigu neteisėtai naudodamasis automobiliu pareiškėjas patenka į eismo įvykį, visiškai sugadina automobilį ir pateikia bendrovei prašymą sustabdyti mokėjimų skaičiavimą.

Pareiškėjo 2017 m. sausio 13 d. bendrovei pateiktame prašyme nurodyta: „prašome sustabdyti mokėjimą pagal minėtą sutartį“. Pažymėtina, kad, pagal sutarties bendrosiose sąlygose pateiktą sutartyje naudojamų sąvokų sąrašą, sąvoka „mokėjimai“ suprantama kaip pareiškėjo bendrovei sumokama automobilio vertės dengimo dalis ir palūkanos pagal mokėjimo grafiką. Tai reiškia, kad mokėjimai yra siejami su pareiškėjo bendrovei mokamomis įmokomis vykdant sutartimi prisiimtus įsipareigojimus. Tarp pareiškėjo ir bendrovės sudaryta sutartis 2017 m. sausio 13 d. jau buvo nutraukta ir pareiškėjas mokėjimų pagal mokėjimo grafiką nemokėjo. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad CK 6.38 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti prievolių vykdymo principai, pagal kuriuos prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai bei nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Kreditorius ir skolininkas privalo elgtis sąžiningai, protingai ir teisingai tiek prievolės atsiradimo ir egzistavimo, tiek ir jos vykdymo ar pasibaigimo metu (CK 6.4 straipsnis). Apskritai, sprendžiant su civiliniais teisiniais santykiais susijusius klausimus, visuomet turi būti vadovaujama teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais (CK 1.5 straipsnis). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, sutiktina su bendrovės pozicija, kad mokėjimai, kuriuos lizingo gavėjas turi atlikti vykdydamas sutartį, negali būti tapatinami su lizingo gavėjo dėl sutartinių prievolių nevykdymo mokėtinomis netesybomis, todėl pareiškėjo reikalavimas nebeskaičiuoti jam taikytinos baudos nuo prašymo pateikimo dienos laikytinas nepagrįstu.

Kita vertus, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad netesybų taikymas vartojimo kredito gavėjui yra reglamentuojamas Įstatymo nuostatomis. Sudarant sutartį galiojusios Įstatymo redakcijos 11 straipsnio 8 dalyje buvo nustatyta: „Pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais vartojimo kredito gavėjui taikomos netesybos negali būti didesnės kaip 0,05 procento pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. *Jokios kitos netesybos ir mokesčiai* už vartojimo kredito sutartyje numatytų finansinių įsipareigojimų nevykdymą vartojimo kredito gavėjui negali būti taikomi.“ Analogiška nuostata yra įtvirtinta ir šiuo metu galiojančios Įstatymo redakcijos 11 straipsnio 8 dalyje, papildomai pažymint, kad netesybos negali būti skaičiuojamos už ilgesnį kaip 180 dienų laikotarpį. Lietuvos banko nuomone, Įstatymo 11 straipsnio 8 dalies nuostata siekiama sukurti teisinį aiškumą dėl vartojimo kredito gavėjo civilinės atsakomybės apimtį, nes netesybos riboja prievolę pažeidusios šalies atsakomybę Įstatyme nustatyta ir iš anksto žinoma pinigų suma.

Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2013 m. vasario 5 d. sprendimu Nr. 241-26 patvirtintoje Lietuvos banko Priežiūros tarnybos pozicijoje dėl Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo nuostatų, susijusių su vartojimo kredito gavėjo finansinių įsipareigojimų nevykdymu laiku, taikymo¹ (toliau – Pozicija) nurodyta, kad vartojimo kredito sutartyje svarbu aiškiai nurodyti vartojimo kredito palūkanų normos (mokėjimo palūkanų) ir pavėluoto įmokų mokėjimo atvejais mokamų netesybų ar kompensacinių palūkanų santykį, kad vartojimo kredito gavėjas galėtų aiškiai suprasti, kokių mokėjimų iš jo bus reikalaujama finansinių įsipareigojimų

¹http://www.lb.lt/uploads/documents/docs/4115_2ae33d548094400d7738402a14e6e4af.pdf

nevykdymo atveju. Šioje Pozicijoje Lietuvos bankas yra atkreipęs dėmesį į tai, kad Įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nustatytas 0,05 proc. pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną dydis taikytinas visų formų netesyboms – delspinigiams, baudoms ir kompensuojamosioms palūkanoms. Aiškindamas Įstatymo 11 straipsnio 8 dalies nuostatą, Lietuvos bankas yra nurodęs, kad vartojimo kredito gavėjo atsakomybė ribojama Įstatyme nustatytu dydžiu (0,05 proc.) ir į šią atskirai neįrodinėtiną sumą turi būti įskaičiuojami visi vartojimo kredito davėjo patiriami nuostoliai. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos banko nuomone, vartojimo kredito davėjai neturi teisės taikyti jokių papildomų skolos išieškojimo mokesčių, nesvarbu, ar išieškojimą vykdo pats vartojimo kredito davėjas, ar yra pasitelkiami tretieji asmenys. Šie mokesčiai yra tiesiogiai susiję su vartojimo kredito gavėjo finansinių įsipareigojimų nevykdymu laiku, todėl papildomas jų nustatymas laikytinas prieštaraujančiu Įstatymo 11 straipsnio 8 dalies nuostatai.

CK 6.221 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sutarties nutraukimas nepanaikina teisės reikalauti atlyginti nuostolius, atsiradusius dėl sutarties neįvykdymo, bei netesybas. Taigi, minėtoje nuostatoje įtvirtinta bendroji taisyklė, kad sutarties nutraukimas neturi įtakos civilinei atsakomybei. Pagal CK 6.221 straipsnio 3 dalį, sutarties nutraukimas neturi įtakos, be kita ko, sutarties sąlygų galiojimui, jeigu šios sąlygos pagal savo esmę lieka galioti ir po sutarties nutraukimo. Atsižvelgiant į minėtas CK nuostatas ir į tai, kad, pagal Įstatymo 11 straipsnio 8 dalį, netesybų dydis yra ribojamas, t. y. vartojimo kredito davėjas ir vartojimo kredito gavėjas vartojimo kredito sutartyje gali susitarti dėl ne didesnio kaip 0,05 proc. dydžio netesybų, darytina išvada, kad, ir nutraukus vartojimo kredito sutartį, ši vartojimo kredito sutarties sąlyga lieka galioti ir turėtų būti taikomas sutartyje nustatytas netesybų dydis, kuris negali būti didesnis kaip 0,05 proc. pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną.

Tais atvejais, kai netesybos ar kompensacinės palūkanos nepadengia vartojimo kredito davėjo faktiškai patirtų nuostolių dėl vartojimo kredito gavėjo vėlavimo atsiskaityti pagal sudarytą vartojimo kredito sutartį, vartojimo kredito davėjui išlieka teisė iš tokio skolininko reikalauti neatlygintų nuostolių dalies. Tačiau tokiu atveju nuostolius, kiek jų nepadengia netesybos ar kompensacinės palūkanos, siekiantis išsiieškoti vartojimo kredito davėjas gali kreiptis į teismą, pareikšdamas atskirą reikalavimą atlyginti nuostolius ir juos įrodyti.²

Nagrinėjamu atveju, kaip minėta, bendrovė taikė pareiškėjui sutartimi sulygta 0,05 proc. baudą, skaičiuojamą nuo mokėjimo grafike nurodytos automobilio vertės, už kiekvieną neteisėto naudojimosi automobiliu dieną. Kaip matyti iš bendrovės pateiktų duomenų, bauda buvo skaičiuota iš viso už 284 dienas. Be to, bendrovė pareiškėjui priskaičiavo 366,70 Eur, t. y. bendrovės patirti nuostoliai dėl teisinių išlaidų. Iš bendrovės pateiktų duomenų matyti, kad šios išlaidos buvo patirtos už advokato ir antstolio teisinės paslaugas. Taigi, akivaizdu, kad pareiškėjui pritaikytos netesybos buvo skaičiuojamos už ilgesnį kaip 180 dienų laikotarpį ir buvo didesnės kaip 0,05 proc. pradelstos sumokėti sumos už kiekvieną pradelstą dieną. Kaip minėta, didesnių, nei Įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nurodytos, netesybų ir už ilgesnį kaip 180 dienų laikotarpį taikymas laikytinas prieštaraujančiu Įstatymo nuostatoms. Minėta ir tai, kad jeigu bendrovė patyrė daugiau nuostolių, nei gali būti reikalaujama atlyginti iš pareiškėjo pagal Įstatyme nustatytus ribojimus, bendrovė turi teisę dėl tokių nuostolių atlyginimo kreiptis į teismą ir teisme juos įrodyti.

Pagal sutarties bendrųjų sąlygų 5.8 papunktį, iš draudiko išmokėtų su automobilio sunaikinimu susijusių draudimo išmokų pirmiausia kompensuojamas pareiškėjo įsiskolinimas bendrovei pagal šią ir kitas su bendrove sudarytas sutartis, o likusias pinigines lėšas bendrovė pareiškėjo nurodymu įsipareigoja pervesti į pareiškėjo sąskaitą arba įskaityti kaip tolimesnius mokėjimus pagal sutartį. Kaip nurodė bendrovė, gavusi draudimo išmoką ji įskaitė visus pareiškėjo skolinius įsipareigojimus, o likusią draudimo išmokos dalį grąžino pareiškėjui. Šiuo sprendimu nustatyta, kad bendrovės pareiškėjui priskaičiuotos netesybos (bauda ir nuostoliai dėl automobilio išreikalavimo) viršijo Įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nustatytą maksimalų dydį ir Lietuvos bankas neturi duomenų, kad teismas būtų priėmęs pareiškėją įpareigojantį sprendimą atlyginti bendrovės patirtus Įstatyme nustatytas ribas viršijančius nuostolius. Lietuvos banko

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 8 d. Netesybas ir palūkanas reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apžvalga Nr. AC-37-1.

vertinimu, iš patirtą žalą dėl automobilio sunaikinimo atlyginančios draudimo išmokos bendrovė turėjo teisę išskaityti tik Įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nustatyto dydžio neviršijančias netesybas ir tik už ne ilgesnį kaip 180 dienų laikotarpį. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ši pareiškėjo reikalavimų dalis yra tenkintina ir bendrovei rekomenduotina perskaičiuoti pareiškėjo mokėtinas sumas vadovaujantis Įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nustatytais netesybų dydžio ir jų skaičiavimo laikotarpio ribojimais ir grąžinti pareiškėjui draudimo išmokos dalį, kuri lygi bendrovės išskaityto ir galėto išskaityti skolinio įsipareigojimo skirtumui.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Patenkinti pareiškėjo A. B. reikalavimus ir rekomenduoti UAB „Nordea Finance Lithuania“:

1.1. perskaičiuoti pareiškėjo skolinį įsipareigojimą bendrovei vadovaujantis Vartojimo kredito įstatymo 11 straipsnio 8 dalyje nustatytais netesybų dydžio ir jų skaičiavimo laikotarpio ribojimais;

1.2. grąžinti pareiškėjui draudimo išmokos dalį, kuri lygi bendrovės išskaityto ir galėto išskaityti skolinio įsipareigojimo skirtumui.

2. Įpareigoti bendrovę per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytų rekomendacijų įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Bendrovei neįvykdžius minėtų rekomendacijų, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas